

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ» МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
КАФЕДРА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ ТА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 11. Анатомія, фізіологія дітей з основами генетики

**Освітньої програми:
Рівня вищої освіти:
на здобуття освітнього ступеню:
за спеціальністю:
галузі знань:**

Дошкільна освіта
першого (бакалаврського)
бакалавра
012 Дошкільна освіта
01 Освіта / Педагогіка

Робоча програма з дисципліни «Анатомія, фізіологія дітей з основами генетики» для студентів галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка, зі спеціальності: 012 Дошкільна освіта.

Розробник: кандидат біологічних наук, доцент кафедри Боровець Оксана Василівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри здоров'я людини та фізичної терапії

Протокол від « ___ » _____ 20__ року № _

Завідувач кафедри проф. Поташнюк І.В.

« ___ » _____ 20__ року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету здоров'я, фізичної культури і спорту.

Протокол від « ___ » _____ 20__ року № _

Голова доц. Романова В.І.

Гарант освітньо-професійної програми 012 Дошкільна освіта доц. Пагута Т. І.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Змістових модулів – 1 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90 год.	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Нормативна	
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		14 год.	4 - год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
Вид контролю: залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – надати студентам основні знання про фізіологічні процеси, та вікові особливості організму, що розвивається, його взаємодію з навколишнім середовищем. Озброїти розумінням закономірностей процесів в організмі, які відбуваються у дітей дошкільного віку, та генетичними основами онтогенезу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Анатомія, фізіологія дітей з основами генетики» є:

методичні – дати сучасні знання про вікові особливості організму, що розвивається, його взаємодію з навколишнім середовищем; озброїти розумінням закономірностей, які вивчають принципи збереження і зміцнення здоров'я;

пізнавальні – вивчити життєдіяльність організму та його частин: клітин, органів, їх взаємозв'язок та взаємодію, регуляцію, походження та пристосування у процесі еволюційного та індивідуального розвитку особини до навколишнього середовища;

практичні – сформувати вміння і навички, які б дозволили студентам на науковій основі організувати навчально-виховний процес з урахуванням фізіологічних, психолого-педагогічних особливостей дітей;

виховні – виховувати у студентів відповідальне ставлення до навчання, розвивати спостережливість, дисциплінованість.

Загальні компетентності

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності

КС-12. Здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Результати навчання за дисципліною

ПР 03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами

ПР 07. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПР 19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1: Анатомія і фізіологія вікова. Етапи розвитку анатомії, фізіології, генетики. Місце людини в системі тваринного світу, вплив спадкових факторів та навколишнього середовища на організм дитини. Клітина. Тканини їх функції та будова. Клітинна теорія. Клітина, її будова і функції. Поділ клітин. Тканини. Класифікація тканин. Характеристика тканин тіла людини. Опорно-руховий апарат, його вікові особливості. Опорно-руховий апарат його будова та функції. Скелет. Відділи скелету. Характеристика відділів скелету людини. М'язова система. Особливість будови і функцій опорно-рухового апарату у дошкільників.

Тема 2: Серцево-судинна система, її вікові особливості. Функції серця. Система кругообігу. Вікові особливості серцево – судинної системи. Загальні уявлення про лімфатичну систему. Травний апарат. Фізіологічні основи травлення. Загальний план будови травної системи. Анатомо-фізіологічні особливості органів травлення. Особливості травлення у дошкільників. Значення режиму харчування для забезпечення здоров'я дітей. Порушення обміну речовин у дітей. Дихальна система. Органи виділення. Загальний план будови дихальної системи. Фізіологічні особливості органів дихання.

Тема 3: Залози секреції. Загальні уявлення про залози секреції. Гормони, їх функції. Характеристика залоз внутрішньої секреції. Залози змішаної секреції. Вікові особливості залоз секреції. Загальні уявлення про аналізатори. Зоровий аналізатор. Оптичні властивості ока. Особливості зорового апарату у дошкільників. Слуховий аналізатор, його вікові особливості. Характеристика аналізаторів рівноваги, смаку, дотику. Нервова система. Загальні відомості про нервову систему. Ембріогенез нервової системи. Центральна нервова система.

Тема 4: Фізіологія ВНД. Рефлекси головного мозку. Рефлекторна дуга. Кора головного мозку. Вища нервова діяльність. Особливість вищої нервової діяльності у дошкільників. Історія розвитку понять про природу спадковості. Історія розвитку понять про природу спадковості. Предмет, об'єкт і завдання генетики. Методи дослідження генетики. Основні положення клітинної теорії. Спадковий матеріал клітини.

Тема 5: Основи генетики людини. Предмет і методи генетики людини. Поняття про генотип, фенотип, геном. Успадкування ознак у людини. Мінливість у людини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
	90	14	16	-	-	60	90	4	4	-	-	82
Анатомія і фізіологія дітей. Основи генетики.												
Тема 1. Предмет і завдання		4	4		-	10		2				20

курсу. Класифікація тканин. Скелет.												
Тема 2. Системи вн.органів.		4	4		-	20		2	2			20
Тема 3. Залози секреції. Аналізатори. ЦНС.		2	2		-	10			2			20
Тема 4. Фізіологія ВНД.		2	4		-	10						12
Тема 5. Основи генетики людини.		2	2		-	10						10
Разом:	90	14	16	-	-	60	90	4	4	-	-	82

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин(д/з)
1	Будова головного мозку та функції його відділів	4/2
2	Визначення постави й форми стопи, профілактика їх порушень в дошкільників.	4
3	Аналіз режимів дня дітей різного віку та нормування навчальних занять.	4
4	Визначення постави й форми стопи, профілактика їх порушень в дітей.	2/2
5	Складання та оцінка добового харчового раціону дитини дошкільного віку.	2
	Разом:	16/4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин(д/з)
1.	Основні відомості про структуру та функції клітин, тканин, органів і систем.	5/4
2.	Історія розвитку анатомії, як науки. Історичні постаті анатомії людини.	2/4
3.	Розміщення тканин в організмі людини.	4/4
4.	Розкрийте особливості будови та функцій скелета людини.	4/4
5.	Обґрунтуйте значення та функціональні особливості м'язової системи з погляду анатомії.	5/8
6.	Визначте функціональні особливості кровоносної системи.	5/8
7.	Обґрунтуйте значення кров'яних тілець та плазми.	5/4
8.	Охарактеризуйте функціональні особливості лімфатичної системи.	5/4
9.	Значення травних залоз та їх секретів для організму.	5/4
10.	Будова і функції системи дихання.	2/4
11.	Значення нервової системи.	2/8
12.	Будова та функціональне значення рефлекторної дуги.	2/4
13.	Будова і функції головного мозку, його відділи.	6/6
14.	Сечостатева система людини.	2/4
15.	Будова органа зору.	2/4
16.	Будова органа слуху.	2/4
17.	Зовнішній покрив тіла.	2/4
	Разом:	60/82

7. Методи навчання

Лекційні та практичні роботи з використанням аудіовізуальних засобів.

8. Методи контролю

Письмове та усне опитування. Залік.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку.

Поточне тестування та самостійна робота					Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5		
12	12	12	12	12	40	100

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЕСТ8

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
			для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	B		
60-63	E		
35-59	PX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	P	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Вологі та сухі препарати. Відеофільми. Плакати.

11. Рекомендована література**Базова**

1. Актипчук Ю.П. та ін. – Анатомія та фізіологія дитини. – К.: Вища школа, 2006.
2. Аносов І.П., Хоматов В.Х. Анатомія людини у схемах. Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів К.: Вища школа, 2002.-191 с.
3. Анатомія та еволюція нервової системи. Практикум Навч. посібник для студентів ВНЗ М-во освіти і науки України. МУ "РЕГІ" ім. акад. С.Дем'янчука. Рівне: МУ "РЕГІ" ім. акад. С.Дем'янчука, 2003.-150с.
4. Бенець В.П., Форняк Н.М., Климюк О.В.. Анатомія людини. Практикум. Клітина. Тканини. Опорно-руховий апарат Підручник для студентів стоматолог. ф-тів вищ. мед. навч. закладів III - IV рівнів акредитації За ред. І.І.Бобрика К.:Вища школа, 2008 .-150 с.
5. Бобрик І.І. Анатомія людини. Підручник для студентів стоматолог. ф-тів вищ. мед. навч. закладів III - IV рівнів акредитації За ред. І.І.Бобрика К.:Вища школа, 2001.-399 с.
6. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.: іл.
7. Коляденко Г.І. Анатомія людини. Підручник для студ. природ. спец. вищ. навч. закладів .- 3 - те вид.- К.: Либідь, 2005.- 384 с.

8. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій Посібник для студентів небіолог. спец. вищ. пед. Навч. закладів М-во освіти і науки України. Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б.Д.Грінченка К.: Професіонал, 2004 .- 480 с.
9. Михалевич Р.Ф. Анатомія та фізіологія з основами патопсихології в запитаннях і відповідях. Навч. пос. для студ. вищ. навч. закладів .- К.:Здоров'я, 2001. -176 с.
10. Плиська О.І.Фізіологія: Навч. посіб. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – 361 с.
11. Присяжнюк М.С. Біологія людини. – К.: Фенікс, 2007.
12. Сапин М.Р., Брискина З.Г. Анатомия и физиология детей и подростков: Учеб. пособие для студ. пед. Вузов. – М.: Издательский центр „Академия”, 2002. – 456 с.
13. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник /За ред. І.І. Бобрика. – К.: Вища шк., 2001. – 399 с.: іл.
14. Хомченко Б.Г. Анатомія людини, практикум, - К.: Вища шк., 2015.
15. Чайченко Г.М., Цибенко В.О., Сокур В.Д. Фізіологія людини і тварин: За ред. В.О. Цибенка. – К.: Вища шк., 2003. – 463 с.
- 16.Боровець О.В. Анатомія людини. Практикум. Внутрішні органи. Навчально – методичний посібник. – Рівне, 2017. – 75 с.
17. В. Антонік., І. Антонік. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури. К.: Вища шк., 2019. – 336 с.
- 18.Анатомія людини: у 3-х т. Т. 2: підручник / А. С. Головацький [та ін.] ; за ред. В. Г. Черкасова, А. С. Головацького. - 3-тє вид., доопрац. - Вінниця : Нова книга, 2019. - 456 с.
19. Маруненко І, Неведомська Є, Волковська Г. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи.-Київ, 2019.
- 20.Черкасов В.Г., Дзевульська І.В., Ковальчук О.І. Анатомія людини (контроль за самостійною підготовкою до практичних занять)/Видання 5-е. – Київ, 2020. – 172 с.
21. <https://www.google.com/search>
- 22.<http://nmuofficial.com/zagalni-vidomosti/kafedri/kafedra-anatomyy-cheloveka/pidruchnyk-z-anatomiyi-lyudyny>

Допоміжна

1. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: Курс лекцій.-К., 2004. - 480 с.
2. Аносов І.П. Начала педагогической генетики., - 2005. – 352 с. (1 екз.).
3. Аносов І.П., Хоматов В.Х. Анатомія людини в схемах: навчальний посібник . – К.: Вища шк., 2002. – 191 с.: іл. (5 екз.)
4. Билич Г.Л., Крыжановский В.А. Биологич. Полный курс. В 3-х т. Том 1. Анатомия. – М.: ООО «Издательский дом «ОНИКС 21 век», 2003. – 624 с. ил. (3 примірники) (14 екз./4).
5. Біологія: Великий довідник для школярів та абітурієнтів. Навч. книга “Богдан”, 2000 р. (2 екз.).
6. Біологія: Загальна біологія: Ботаніка. Зоологія. Людина та ін. Навчальний посібник. А.О. Слюсарев.- К.: Висшая школа, 2002. (13 екз./3).
7. Біологія: Загальна біологія. Ботаніка. Зоологія. Людина та її здоров'я: Навчальний посібник для учнів спец. шкіл, ліцеїв та гімназій / Авт.: А.О. Слюсарев, О.В. Самсонов, В.М. Мухін та ін.; За ред. Та пер. з рос. В.О. Мотетного. – 4-е вид. стереотип. – К.: Вища школа, 2003. – 624 с. (9 примірників).
8. Брин В.Б., Вартаян И.А. и др. Основы физиологии человека. 1994 г., рус.
9. Гайда С.П. Анатомия и физиология человека. «Вища шк.», 1991 р., 216 с.
10. Довідник з біології / Авт.: Т.Л. Богданова, О.В. Брайон , О.В. Данилова та ін.; За ред.. К.М. Ситника. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Наук. Думка, 2003. – 796 с. (15/9 примірників).
11. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 384 с.: іл. (1 екз.).
12. Коляденко Г.І. Анатомія людини: Підручник. -2-е вид. К., 2004. (2 екз.)
- 13.Музыка Ф. В. Анатомія людини : навчальний посібник / Ф. В. Музыка, М. Я. Гриньків, Т. М. Куцериб. – Львів : ЛДУФК, 2020. – 359 с. : іл.

13. Інформаційні ресурси.

1. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра всіх напрямків – К., 2017.
2. Бібліотеки:
 - МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука (33028, Рівне, вул. С. Дем'янчука, 4); тел.: 23-72-02;
 - Інститут педагогічної освіти МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука (33028, Рівне, вул. Фабрична, 12-б); тел.: 60-98-02.
 - державна обласна (33000, Рівне, майдан Короленка, 6); тел.: 22-70-63.Міські бібліотеки м. Рівного:
 - ім. В. Короленка (вул. Київська, 44);
 - № 9 (вул. С. Бандери, 9а);
 - № 10 (вул. Гагаріна, 67);
 - міська (вул. Корольова, 4);
 - міська (вул. Вітебська, 3а).
3. веб-сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>;
4. веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України <http://nplu.org/>